

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

¡No sigues bajoca!

Elaborades per Josep A. Fluixà

¡NO SIGUES BAJOCA!

DESCRIPCIÓ

Autor: *Pasqual Alapont.*

Il·lustracions: *Francesc Santana.*

Edicions Bromera / Alzira, 1991

Col·lecció: EL MICALET GALÀCTIC, núm. 8

Format: 20'5x13 cm, 96 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: El llibre és adequat per a les xiquetes i els xiquets d'onze anys en avant, tant pel seu vocabulari com per la seua temàtica divertida. Els lectors poden sentir-se fàcilment identificats amb els protagonistes de la història i el seu caràcter d'aventura quotidiana el fa, especialment, recomanable per a joves entre els onze i els quinze anys.

RESUM ARGUMENTAL

En *¡No sigues bajoca!* es narren les aventures d'una família una miqueta especial. Fan la impressió d'estar tots tocats de l'ala. Manel és qui ens conta totes les coses que passen i ho fa amb una forma semblant a la d'un dietari, encara que no ho acaba de ser. Però, això, no importa i el resultat no pot ser més divertit.

Els protagonistes principals del llibre són Manel i el seu avi Frederic, que porten de cap tots els altres membres de la família amb les seues malifetes i entremaliadures. La his-

tòria es troba plena de successos i acudits que molt sovint provoquen, fins i tot, la riada del lector.

Comença la narració amb el relat i la descripció d'una situació familiar quotidiana: l'hora del dinar. D'aquesta manera són presentats els personatges principals. A part dels ja esmentats, trobem el pare, la mare i la tia Roser. Manel i l'avi Frederic són castigats per portar-se malament a taula. Els dos han començat a guerrear i a tirar-se pi-nyols d'oliva.

Obligats a jugar dins de casa, el nét i l'avi comencen a jugar a pirates i acaben amb el joc del terratrèmol, un joc divertit però perillós. Les conseqüències, com era d'esperar, resulten catastròfiques: simulant l'existència d'un terratrèmol trenquen tota una prestatgeria i provoquen un gran desordre.

En el tercer capítol, els nostres protagonistes es troben un gos sense amo que els segueix fins a arribar a casa. Manel i el seu avi decideixen adoptar-lo, però els altres membres de la família el descobreixen. Afortunadament, el gos és molt graciós i, a poc a poc, aconsegueix el favor de la tia Roser, de la mare i del pare. Decideixen anomenar-lo Jordi i serà un altre dels personatges de la història a tenir en compte.

Se succeeixen contínuament situacions gracioses i divertides. La visita de Guillem, el nou rector, que és un capellà modern, o la de l'atleta Hug, que sembla voler festejar amb la tia Roser, en són un bon exemple. El pare de Manel no sap què fer amb el seu pare i amb el seu fill. Ell és escriptor i vol estar tranquil per a poder treballar, per això decideix un dia enviar-los a estudiar música. ¡Ja us podeu imaginar les coses que poden passar amb un gos en una classe de música!

I per si no n'hi havia prou, podem veure la nostra simpàtica parella, amb tota la seua família, en un convit de casa-ment. *N'organitzen una de bona. Manel, amb la seua ingenuïtat, no comprén moltes de les normes dels adults.*

En fi, una divertida història des de la primera paraula fins al final, que, estem segurs, encantarà els seus lectors i les seues lectores i els farà gaudir de la lectura.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

En aquest llibre trobem, principalment, la senzillesa i la ingenuïtat dels protagonistes com a tema central. Són personatges entremaliats, però que actuen sempre de bona fe. Potser és la societat, excessivament normativitzada, la que provoca aquest tipus d'actuacions i de comportaments que poden resultar estranys.

L'interés del llibre es basa, precisament, en aquest contrast. Els personatges ens resulten simpàtics tot i que no paren de fer malifetes. L'acció és trepidant i els fets se succeeixen sense descans. L'estil —amb narració en primera persona— és àgil i directe i utilitza un llenguatge ple de comparances enginyoses que el fan molt atractiu per al públic juvenil.

L'AUTOR

Pasqual Alapont i Ramon va nàixer l'any 1963 a Catarroja (l'Horta Sud) i ha estudiat Història Medieval. Com a escriptor es donà a conèixer publicant poemes al llibre col·lectiu *L'espai del vers jove*. L'any 1984 guanyà el premi Enric Valor de literatura infantil amb el llibre *Mitjacua i la sargantana del mar*, escrit en col·laboració amb Antoni Torregrossa, i el 1986 publicà el llibre que la nostra editorial reedita ara, *¡No sigues bajoca!* Aquests llibres i el que edità l'any 1988, *¡Estàs com una moto!*, el confirmaren com un dels autors més interessants i vàlids de la literatura infantil i juvenil valenciana.

L'ILLUSTRADOR

Francesc Santana, pintor il·lustrador, és llicenciat en Belles Arts des del 1981. Ha realitzat diversos viatges d'estudis per Europa i ha exposat internacionalment la seua obra pictòrica. Pel que fa al camp de la il·lustració, ha treballat amb diverses editorials i publicacions periòdiques i ha realitzat molt belles imatges, com les del llibre *La butaca maleïda* de Gaston Leroux, publicat a la col·lecció «A la lluna de València» de la nostra editorial.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La lectura ha de ser una tasca lúdica, atractiva i interessant i no una excusa per a treballar altres tipus de matèries i objectius. És en aquest sentit que no s'ha d'abusar dels treballs complementaris obligats.

La nostra col·lecció, en atenció a aquest principi, s'ha decidit per no incloure en els seus llibres cap proposta de treball. La possible utilització pedagògica d'un llibre, encara que és important, ha de quedar sempre com un aspecte secundari, subordinada a la decisió dels i de les mestres que elegeixen aquest llibre com una activitat de l'aula complementària de les altres més estrictament docents.

Les activitats que poden fer-se, d'altra banda, cal que no siguin pesades i avorrides. L'alumnat les ha de considerar sempre divertides i estimulants; en cas contrari, és preferible evitar-les.

Per tot això, les nostres propostes de treball s'han confeccionat tenint en compte els objectius bàsics de l'àrea de llenguatge en els nivells corresponents a les edats d'onze a catorze anys. Però seria convenient que se seleccionaren d'acord amb els interessos dels alumnes i probablement seria excessiu que es realitzaren totes.

Cal no oblidar mai que l'adquisició i la pràctica de les diverses tècniques de treball és, potser, l'objectiu principal de tot ensenyament. Per això, les nostres propostes didàctiques pretenen que l'alumnat les utilitze.

Molt més important que els continguts concrets és la metodologia emprada i allò que els professionals anomenem «currículum ocult».

En aquest sentit, i de cara a l'aprofitament didàctic d'aquest llibre, és convenient que consulteu les orientacions metodològiques que respecte al subratllat, la confecció de fitxes, el resum, l'entrevista i el debat féiem a les propostes didàctiques de *La màquina infernal*.

La motivació és un factor important per a una bona educació. És necessari que aquesta funcione sempre. En aquest sentit, és convenient que, com a ensenyants, tracem d'inserir qualsevol activitat docent en un marc general més atractiu i lúdic.

En anteriors propostes ja hem parlat de la revista escolar i de la seua importància de cara a estimular una major cura i atenció en l'elaboració de redaccions i de textos literaris. Però si entenem el centre escolar com un espai de cultura, són molts els recursos que s'hi poden utilitzar.

En les nostres propostes suggerim una entrevista o sessió de llibre fòrum amb l'autor i la realització d'un còmic sobre la història del llibre. Doncs bé, aquestes activitats poden resultar molt més atractives si s'integren dins d'una celebració com el dia del llibre o una setmana cultural organitzada per l'escola.

Realitzar un còmic per apujar la nota de l'avaluació no té sentit ni interès. Confeccionar col·lectivament un còmic per publicar-lo ja és una altra cosa. Reproduir aquest mateix còmic en vinyetes grans de format cartolina per organitzar una exposició comença a ser ja una cosa atractiva. Tot depén, és clar, de la imaginació i del treball del professorat i de l'alumnat.

L'última de les activitats complementàries és la realització d'un còmic sobre la història narrada en el llibre *¡No sigues bajoca!* Però sense l'ajuda i l'orientació dels ensenyants aquest tipus d'activitat és irrealitzable. No té cap sentit pedagògic ordenar-los que facen un còmic sense abans ensenyar-los què és un còmic, quin és el seu llenguatge o quins en són els recursos i les limitacions. Per això us proposem abans un treball previ en aquest sentit. Considerem, també, que és una activitat que cal realitzar en equip.

PROPOSTES DE TREBALL *

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

---

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes propostes de treball amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA: .....

AUTOR: .....

ILLUSTRADOR: .....

EDICIONS BROMERA

COLLECCIÓ: ..... Núm.: .....

1. *Els personatges principals*. Explica un poc com són, què fan o què els passa i quina relació tenen entre ells (si són pares o fills, iaïos, germans o amics, etc.).

Manel: .....

.....

Frederic: .....

.....

El pare: .....

.....

La mare: .....

.....

Roser: .....

.....

2. Escriu el nom del personatge secundari que t'ha resultat més simpàtic: .....

3. Fes un breu resum de l'obra.

4. Fes una valoració crítica expressant la teua opinió. (Què és allò que t'ha agradat més de la història i què és el que no t'ha agradat, si la seua lectura és agradable o no, si creus que és vàlida per a recomanar-la als teus amics i companys, etc.)

5. *L'autor*.

Probablement, de Pasqual Alapont us resultarà difícil trobar informació en qualsevol enciclopèdia o llibre —és

un autor jove encara—, però, amb l'ajuda de la vostra professora o del vostre professor podeu preparar una entrevista col·lectiva (vegeu l'activitat complementària núm. 6). Després, individualment, podeu redactar aquesta nota sobre l'autor: on va nèixer, en què treballa, quins llibres ha publicat, etc.

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. L'ESTRUCTURA

Si has acabat de llegir l'obra, hauràs comprovat que *¡No sigues bajoca!* és una narració amb una estructura una mica especial. Tota narració consta, almenys, de tres parts:

—L'inici o la introducció, on es fa la presentació dels personatges i la situació.

—El nuç, on es presenten els problemes i es desenrotlla el fil argumental de la història.

—El desenllaç, on es conta com s'acaba i es resol la història.

Pensa en l'explicació i contesta breument les preguntes següents:

1.1. ¿Creus que la història de *¡No sigues bajoca!* s'ha escrit tenint en compte les tres parts clàssiques de tota narració?.....

1.2. És evident que al primer capítol veiem una presentació dels personatges principals, però, a la resta dels capítols, ¿hi ha desenrotllada una història amb un únic fil argumental o, al contrari, en cada capítol ens trobem amb una sèrie de successos distints?

Senyala amb una creu la resposta correcta:

.... Hi ha desenrotllada una història amb un únic fil argumental.

.... En cada capítol ens trobem amb una sèrie de successos distints.

1.3. Busca en una enciclopèdia o en un diccionari la paraula *dietari*.

Dietari:.....

1.4. Tenint en compte la definició de *dietari*, ¿creus que l'obra *¡No sigues bajoca!* podria haver sigut escrita en forma de dietari? Raona la resposta.

.....

1.5. ¿Estar escrita en forma de dietari significa deixar de ser una narració? Senyala amb una creu la resposta correcta.

.... Sí, perquè, aleshores, ja no compleix les tres parts de tota narració.

.... No, perquè no deixa de contar-nos coses inventades i no reals com les que contenen els vertaders dietaris.

1.6. ¿Creus que l'estructura de *¡No sigues bajoca!* és la d'un dietari perfecte o, al contrari, creus que, de vegades, abandona aquesta forma? Senyala amb una creu la resposta correcta:

.... Sí, perquè en cada capítol es narren els successos que han ocorregut en aquell dia.

.... No, perquè, si bé comença cada capítol contant-nos les coses que passen en aquell dia o en aquell moment, molt sovint acaba contant-nos coses passades i records de tota classe.

2. EL NARRADOR

El narrador és la persona que ens conta la història. Però no hem de confondre'l amb l'autora o l'autor. Quan el narrador és una persona desconeguda, es diu que la narració està escrita en tercera persona. Però quan el narrador és un personatge més de la història i, molt sovint, el protagonista, es diu que la narració està escrita en primera persona.

Tenint en compte l'explicació anterior, contesta les preguntes següents:

2.1. ¿Qui és el narrador de *¡No sigues bajoca!*? ¿Com li diuen? ¿És conegut o desconegut?

2.2. ¿Com està escrita aquesta narració, en primera o en tercera persona?

3. L'ESTIL

3.1. ¿Com definiries l'estil que utilitza el narrador d'aquesta obra, poètic i descriptiu o directe, colloquial i humorístic?

3.2. En aquesta narració podreu trobar moltes expressions i frases fetes que ajuden a fer més creïble l'estil elegit per l'autor. Explica, unint amb fletxes, el significat de les expressions següents:

—No té un pèl de beneit	—Que es volen molt
—La cullera li feia figa en les mans	—Que ho passava molt bé
—Es volen una pilera	—Que estan bojós
—Ho estava passant en gran	—Que li tremolava
—Ens ho passarem canut	—Que és prou espavilat
—Estan com una gàbia	—Que ens divertíem molt

3.3. Busca altres expressions i explica'n el significat:

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Busca en el diccionari el significat de les paraules següents.

lloca: .....

capmoix: .....

prestatgeria: .....

espatlar: .....

clapa: .....

nosa: .....

tovalló:.....

gallard:.....

ardit:.....

bajanada:.....

Quan n'hages après el significat, és convenient que t'inventes amb cada paraula una frase. Escriu-la en el teu quadern.

2. Fem d'escriptors i d'escriptores

¡No sigues bajoca! és una narració amb una estructura oberta. És a dir, no té cap desenllaç final. La seua forma, semblant a la del dietari, permet continuar-la tant com vulguem.

Escriu un capítol més d'aquesta història. Els personatges principals han de ser els mateixos, però us en podeu inventar uns altres. Allò que heu de cuidar molt és l'estil. Heu de procurar escriure la història amb l'estil directe i humorístic del llibre que heu llegit.

Posa-li un títol i escriu el relat en el teu quadern o en un full.

3. Observem les il·lustracions

Les il·lustracions que acompanyen un llibre són, molt sovint, una part molt important d'aquest i no sols un element decoratiu. Influeixen en la imaginació del lector, encara que, sovint, se sol oblidar la seua importància.

Fes un breu comentari sobre els dibuixos que Francesc Santana ha fet per acompanyar el text del llibre i digues si t'han agradat o no, si t'imaginaves els personatges de la mateixa manera que l'il·lustrador o no, si creus que estan ben elegides les escenes o si creus que no n'ha encertat l'elecció, etc.

Una vegada escrit aquest comentari, podríeu llegir-lo en veu alta i realitzar un petit intercanvi d'idees entre els companys de classe.

4. *Joc de les lletres esborrades*

A continuació tens un cartell on s'han perdut o esborrat les lletres vocals.

_ _LS D _M _N _S D _L TR _C

Descobreix quines són i trobaràs un nom aparegut en el llibre.

¿Què significa o què és aquest nom en el llibre?

5. *El telegrama misteriós*

El telegrama misteriós està format per paraules aparentment sense sentit, però si saps elegir una lletra de cada paraula (per exemple, la primera, la segona o la tercera de cadascuna), se'n formarà una amb sentit per a tu.

Ací en tens un de ben fàcil. Desxifra'l i hi trobaràs el nom d'un personatge de l'obra.

TELEGRAMA
JÒNECS OLOREN RAMES
DAVANT ISABEL
Stop

Escriu el nom del personatge i qui és.

Segueix els exemples proposats i inventa't més jocs de lletres esborrades i més telegrams misteriosos, podràs així jugar amb totes les teues amigues i amics de la classe.

6. Conèixer la persona que ha escrit la història que hem llegit sempre ens pot ajudar a entendre millor l'obra i les seues intencions. Pensa, per un moment, que l'autor t'ha de visitar i que li has de fer una entrevista. ¿Què li preguntaries?

Prepara, individualment o en equip, i amb l'ajuda del teu mestre o de la teua mestra, l'entrevista que li faries.

Si l'entrevista no es pot fer en directe, sempre es pot fer per correu o per telèfon.

7. Creació artística

¡No sigues bajoca! és una narració amb moltes possibilitats de convertir-se en un còmic. És graciosa, divertida i amb uns personatges molt entremaliats. ¿Per què no ho intentes amb l'ajuda de tots els teus companys?

Si treballeu tot el grup o tota la classe, podríeu fer un còmic gran, amb vinyetes de la grandària d'un full de cartolina. És molt de treball, però el resultat pot ser molt bonic. Es pot organitzar, amb el còmic, una exposició per a tot el col·legi.

Si la vostra imaginació és gran, els resultats poden ser de meravella.